

Til
Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår fil: B12-GC010
Vårt arkiv: 402
Saksbeh: Grete Crowo

Oslo, 19. april 2012

Høring – forslag om endringer i Tobakksskadeloven

FFO viser til høringsbrev av 13. januar 2012 og høringsnotat med forslag om endringer i Tobakksskadeloven. Høringsfristen er satt til 20. april 2012.

Som paraplyorganisasjon for kronisk syke og funksjonshemmede er FFO opptatt av å hindre rekruttering av nye tobakksbrukere og å forebygge forekomst av tobakksrelaterte sykdommer, samt å bedre situasjonen for dem som har utviklet sykdom. FFO er også opptatt av et sterkt vern mot passiv røyking. FFO har på denne bakgrunn gjennomgått høringsnotatet med følgende synspunkter og kommentarer:

FFOs synspunkter:

- FFO støtter at det innføres en bevillingsordning for salg av tobakksprodukter.
- FFO mener at antall salgssteder bør begrenses og at bevilling kun skal gis til dagligvareforretninger og spesialforretninger for tobakk.
- FFO mener unntaksbestemmelsen, som gir personer under 18 år lov til å selge tobakk når daglig tilsyn føres av en over 18 år, må fjernes.
- FFO støtte at det blir forbudt med røykerom i lokaler og transportmidler hvor allmennheten har adgang og i arbeidslokaler.
- FFO mener det bør sikres mer røykfrihet på uteserveringer ved at det innføres nasjonale retningslinjer for innebygging, og at det innfører «bufferoner» for røyking på uteserveringer.
- FFO mener det må innføres påbud om helt tobakksfri skoletid for alle elever til og med videregående skole.
- FFO mener det må innføres lovbestemt røykfri arbeidstid for ansatte som jobber med barn og ungdom i åpningstiden når barn og ungdom er tilstede.
- FFO aksepterer at det ikke innføres forbud mot røyking i beboeres rom/leiligheter på institusjoner. FFO mener samtidig at adgangen til å ha røykerom i fellesarealene fjernes, og at det kun bør tillates å røyke på bestemte steder i uteområdene.
- FFO mener det bør tas inn i tobakksskadeloven en normativ bestemmelse om barns rett til røykfritt miljø, selv om dette ikke innebærer mulighet for sanksjoner eller tilsyn når det foregår i den private sfære.

Bevillingsordningen

Det er bekymringsfullt at tall fra 1999 viste at 52 % av røykere i alderen 13-17 år vanligvis kjøpte sigarettene sine selv. Det er lite som tilsier at dette har endret seg da det ikke er satt inn effektive tiltak for å hindre disse lovbruddene. FFO mener det er på høy tid at man får satt inn et effektivt tiltak for å stoppe ulovlig salg av tobakk til mindreårige.

Det er derfor positivt at departementet tar opp igjen forslaget om en bevillingsordning for salg av tobakk, siden man lenge har visst at dette tiltaket vil gi god effekt. FFO støtter at det innføres en kommunal bevillingsordning for salg av tobakksvarer. En bevillingsordning med en tilknyttet tilsynsordning, i tillegg til at brudd på tobakksregelverket følges opp med sanksjoner, vil kunne begrense salget til mindreårige slik målsettingen er. Det er viktig, slik departementet anbefaler, at det blir en lav terskel for inndragning av bevillingen dersom det foreligger brudd på det aktuelle regelverket.

Når det gjelder forslaget om hvem som skal få bevilling går FFO inn for at antall utsalgssteder begrenses til dagligvareforretninger og spesialforretninger for tobakk. Det forundrer FFO at departementet ikke støtter Helsedirektoratets faglige anbefaling på dette punktet. Helsedirektoratet viser i sin bevillingsutredning at en begrensning av salgssteder gir mest effekt for å få redusert antall tapte leveår, og at et slikt bevillingssystem har minst kostnader. Tidligere undersøkelser har også vist at det er dagligvarehandelen som i størst grad har etterlevd bestemmelsene. En begrensning av antall salgssteder vil gjøre det håndterbart og realistisk å følge opp med et effektivt tilsyn på de ulike salgsstedene.

FFO mener at det ikke er behov for skjønnsutøvelse i denne bevillingsordningen slik man har ved behandling av skjenke- og salgsbevilling av alkohol. Det bør gis automatisk tobakkssalgsbevilling til de salgssteder som inngår i bevillingsordningen og som innfrir bevillingsordningens bestemmelser. FFO støtter også at bevillingsmyndigheten legges til kommunestyret.

Absolutt 18-års aldersgrense for selgere

FFO mener det er uheldig å ha unntaksbestemmelsen som gir personer under 18 år lov til å selge tobakk dersom en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. Denne bestemmelsen er et eksempel på at man har lagt forholdene praktisk til rette for bransjen uten at håndhevingen av 18-årsgrensen blir vektlagt. Det er positivt at departementet nå vektlegger Tobakkskonvensjonen som sier at mindreårige ikke skal forestå salg av tobakksvarer, og at man legger til grunn prinsippet om at man ikke skal kunne selge produkter man selv ikke er gammel nok til å kjøpe.

Fjerne adgang til å ha røykerom

Etter at bestemmelsen med røykfrie serveringssteder ble innført i tobakkskadeloven i 2004, har reguleringen av røykfrihet på arbeidsplasser og offentlige bygg hatt en noe mindre streng innretning. FFO mener derfor det er på høy tid at man endrer loven slik at det ikke lenger kan være tillatt med røykerom på arbeidsplasser, og at det blir forbudt med røykerom i arbeidslokaler og transportmidler hvor allmennheten har adgang. FFO er også enig med departementet i at røykeforbudet også må utvides til å omfatte enkeltkontorer.

Mer røykfrihet på uteserveringer

FFO mener det er uheldig at publikum og ansatte ved enkelte uteserveringer av og til eksponeres for like mye tobakksrøyk utendørs som om det hadde blitt røykt innendørs. FFO ser at hovedårsaken til at det blir slik er innebyggingen av uteserveringer, og at dette skaper problemer med å håndheve røykeforbudet på serveringssteder. Samtidig kan publikum bli utsatt for passiv røyking på uteserveringer der bordene står tett, selv om uteserveringen ikke er innebygd i stor grad. Det bekymrer FFO om astmatikere og andre lungesyke, som ikke kan utsettes for tobakksrøyk, hindres fra å være på en uteservering.

FFO mener det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for innebygging av uteserveringer, slik at man sikrer at dette gjøres på en ensartet og akseptabel måte på alle uteserveringer og at man på den måten sikrer lovens krav om røykfrihet. FFO mener også at det bør innføres «bufferoner» for røyking på uteserveringer slik at astmatikere og lungesyke ikke hindres fra å være på uteserveringen. FFO tenker dette kan løses ved at en del bord og soner holdes røykfritt på uteserveringen, og at det er en viss avstand mellom sonene. Dette vil kunne sikre bedre luft for dem som ikke tåler røyk.

Tobakksfri skoletid for elever

FFO mener at prosessen med å innføre helt tobakksfrie videregående skoler har gått alt for sent, og at tiden nå er overmoden for å lovregulere et påbud om tobakksfri skoletid for alle elever til og med videregående skole. Ved å regulere tobakksfri skoletid vil man samtidig unngå at det brukes tobakk på skolens uteområder.

Røykfri arbeidstid for ansatte som jobber med barn og ungdom

Voksne som jobber med barn og unge er svært viktige rollemodeller, og FFO mener det er svært uheldig at disse yrkesgruppene kan røyke i arbeidstiden. Man har et særskilt ansvar for den rollen man utøver når en jobber i en barnehage, på en skole, SFO, etc. FFO mener derfor man ovenfor disse yrkesgruppene må nedlegge et forbud mot å røyke i skolens, barnehagens eller institusjonens åpningstid. De ansatte bør også unngå snusbruk når de er sammen med barna eller ungdommene.

Røykfrie helseinstitusjoner og offentlige virksomheter - herunder adgang til røykerom

Det er spesielle utfordringer knyttet til det å gi tjenester i andres hjem. FFO aksepterer at det ikke innføres forbud mot røyking i beboeres rom/leiligheter på institusjoner. Det bør være en likebehandling for disse boligene sammenlignet med andre private boliger.

FFO mener videre at det på institusjonene må innføres røykfrihet i alle fellesarealer, og at det ikke lenger gis anledning til å ha egne røykerom. FFO støtter også at det innføres røykfrie inngangspartier til alle institusjonene. Da en del beboere og pasienter ikke kan bevege seg langt utenfor institusjonens uteområde, er det akseptabelt at man ikke innfører helt røykfrie uteområder på sykehus, sykehjem og tilsvarende institusjoner. Samtidig må man ta hensyn til de beboerne som ikke tåler tobakksrøyk og som også har dårlig bevegelighet når det gjelder å forflytte seg langt

unna institusjonen. Det er viktig at det derfor reguleres hvor i uteområdene det kan røykes, slik at det ikke er til sjenanse for beboere og pasienter som må være røykfrie.

FFO vil i denne sammenhengen legge til at det er viktig at helsepersonell i aktiv tjeneste har på seg røykfrie klær når de er inne på beboers- eller pasientens rom. Det bør være en fast prosedyre å skifte til rene klær om den ansatte har røykt i arbeidstiden.

Tiltak for å bedre barns rett til vern mot passiv røyking

FFO mener det er et dilemma at barns rett til beskyttelse mot passiv røyking ikke gjelder i den private sfære, men vi ser samtidig at det kan være vanskelig å lovregulere privat atferd i eget hjem, i bil etc. Likevel er det å utsette barn for passiv røyking lite forenlig med det Barnekonvensjonen sier om barns rett til helse.

«FNs Barnekonvensjon art. 24 nr. 1 angir at konvensjonsstatene anerkjenner barns rett til "å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard". I art. 24 nr. 3 står det at partene "skal treffe alle effektive og egnede tiltak med henblikk på å avskaffe tradisjonsbestemt praksis som er skadelig for barns helse".»

FFO mener derfor det bør være rom for å ta inn en normativ bestemmelse om barns rett til røykfritt miljø i tobakksskadeloven, slik departementet lanserer som en mulighet. Å ta dette inn i lovteksten gir et sterkt signal om at en slik atferd ovenfor barn ikke er akseptabelt. Det er viktig at loven gir uttrykk for dette, selv om en slik bestemmelse ikke innebærer at den straffebelegges eller at det innføres et særskilt tilsynsapparat.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen /s/
Leder

Liv Arum
Generalsekretær